

MUZIEK

Muziek en muziektherapie kunnen zeer zinvol zijn in het werken met personen met ernstige meervoudige beperkingen. Muziektherapie kan omschreven worden als een vorm van creatieve therapie waarbij muziek wordt ingezet als middel tot het bewerkstelligen van veranderings-, ontwikkelings- en/of acceptatieprocessen bij cliënten. De therapeutische relatie tussen één of meerdere cliënten en één of meerdere therapeuten staat centraal. Doordat taal bij de muziektherapeutische behandeling nauwelijks een rol hoeft te spelen, is deze behandelvorm uitermate geschikt voor personen met ernstige meervoudige beperkingen.

De meerwaarde van het aanbieden van muziek en muziektherapie aan personen met ernstig meervoudige beperkingen blijkt uit enkele interessante onderzoeksresultaten. Zo blijkt uit een onderzoek van Graham (2004) dat muziektherapie de sociale en communicatieve vaardigheden van personen met ernstige meervoudige beperkingen, die functioneren op pre-verbaal niveau, kan bevorderen. Uit een onderzoeksproject van Ockelford, Welch en Zimmermann (2002) kwam naar voren dat muziek een significante component is binnen onderwijs aan kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Zo kan muziek onder meer bijdragen tot het bevorderen van de cognitieve, motorische, sociale en emotionele ontwikkeling. Waugh en Riddoch (2007) toonden aan dat klassieke achtergrondmuziek enerzijds een positieve invloed uitoefent op de kwaliteit van schilderwerken van kinderen met een ernstig meervoudige beperking en anderzijds op de houding en het gedrag van de leerlingen in de klas. Uit een doctoraatsonderzoek van Van Colle (2003) omtrent het proces van muziektherapie bleek onder meer dat kinderen met infantiele encefalopathie en ernstige meervoudige beperkingen reageren op muziektherapie en erin slagen 'verbinding' te maken met de therapeut.

LITERATUUR/PRAKTIJKDOCUMENTEN

Graham, J. (2004). Communicating with the uncommunicative: Music therapy with pre-verbal adults. *British Journal of Learning Disabilities*, 32(1), 24-29.

Bij volwassen personen met ernstige meervoudige beperkingen verloopt de communicatie dikwijls moeilijk. Vaak zijn zij slechts beperkt in staat gebruik te maken van taal. Ze slagen er doorgaans wel in gevoelens van pijn, woede, etc. uit te drukken aan de hand van geluiden (bv. wenen). Dit gedrag wordt door hulpverleners echter vaak genegeerd, verkeerd begrepen of geïnterpreteerd als 'aandacht zoekend gedrag'. Daarenboven maken sommige cliënten geluiden die geruststellend of troostend bedoeld zijn en een gewoonte geworden zijn. Graham illustreert in bovenstaand artikel aan de hand van twee gevalstudies hoe men via muziektherapie kan inspelen op de pre-verbale communicatie van personen met ernstige meervoudige beperkingen.

Van Colle, S.J. (2003). *Music therapy process with young people who have severe and multiple disabilities*. Doctoral dissertation. Afgehaald van het WWW mei 2008:

http://www.musictherapyworld.de/modules/archive/dissertations/show_abstract.php?number=1&id=43

Naar aanleiding van enkele interessante bevindingen die naar voren kwamen gedurende sessies van muziektherapie bij kinderen met infantiele encefalopathie en ernstige meervoudige beperkingen, werd een doctoraatsonderzoek opgezet. In bovenstaande uitgebreide studie onderzoekt men of kinderen met encefalopathie en ernstige meervoudige beperkingen bij het herhaald aanbieden van sessies muziektherapie geleidelijk zelf meer actief deelnemen aan deze sessies. Vervolgens tracht men na te gaan wanneer de voornaamste interacties tussen kind en therapeut plaatsvinden. Ten slotte wordt onderzocht op welke manier men kan achterhalen of een kind, indien de muziektherapeut zich op dat individuele kind richt, zich ook bewust is van deze individuele aandacht.

Waugh, R.F., & Riddoch, J.V. (2007). The effect of classical music on painting quality and classroom behaviour for students with severe intellectual disabilities in special schools. *International Journal of Special Education*, 22(3).

Reeds vele jaren gebruikt men achtergrondmuziek tijdens onder meer therapie sessies met personen met ernstige meervoudige beperkingen. Ondanks dit gegeven is er slechts zeer beperkt wetenschappelijke onderzoeksliteratuur beschikbaar met betrekking tot de meerwaarde van muziek als therapie. In bovenstaand artikel onderzoeken Waugh en Riddoch het effect van klassieke achtergrondmuziek (bv. Mozart) op de kwaliteit van schilderen en het gedrag van studenten met ernstige meervoudige beperkingen.

Ockelford, A., Welch, G., & Zimmermann, S. (2002). Music education for pupils with severe or profound and multiple difficulties - current provision and future need. *British Journal of Special Education*, 29(4), 178-182.

In bovenstaand artikel geven Ockelford, Welch en Zimmermann een uiteenzetting over de voornaamste bevindingen uit hun onderzoeksproject 'PROMISE'. Het project werd opgesteld met als doelstelling de aanwezigheid en het gebruik van muziek in scholen voor kinderen met ernstige meervoudige beperkingen in kaart te brengen.

LINKS

<http://www.activiteitennet.nl/>

Op bovenstaande site worden allerlei activiteiten weergegeven die gericht zijn op personen met een ernstige of zeer ernstige verstandelijke beperking. De activiteiten kunnen echter ook gebruikt worden voor kinderen, dementerende ouderen of mensen met een matige verstandelijke beperking. Op de site worden een reeks eenvoudig uit te voeren activiteiten omtrent het thema muziek weergegeven, zoals 'dierengeluiden raden', 'muziek met water' of 'huishoudorkest'.

<http://www.dotbelevingstheater.nl/>

Dot belevingstheater staat voor belevingstheater voor mensen met een meervoudige handicap. Tijdens de voorstellingen staat interactie met de deelnemers centraal. Alle

zintuigen (zien, horen, voelen, ruiken en proeven) worden geprikkeld. Met de muziek die speciaal voor deze voorstellingen geschreven wordt en de stemklanken (van de spelers), wordt een wonderlijke wereld gecreëerd waarin men met de deelnemers tot een interactief samenspel komt.

<http://home.planet.nl/~bie00308/>

Loco-Motion is een klein muziektheatergezelschap dat speelt voor mensen met een ernstige, veelal meervoudige handicap. De naam Loco-Motion verwijst naar het 'in beweging brengen' (Motion) van mensen die doorgaans aan hun plaats (Loco) gebonden zijn. Er wordt gestreefd naar een interactieve voorstelling, waarbij een beroep gedaan wordt op alle zintuigen. Naast de muziektheatervoorstellingen op locatie biedt Loco-Motion scholingsmogelijkheden voor begeleiders om zelf theaternmuziek te maken.

<http://www.melos.nl/>

Bovenstaande site heeft betrekking op muziektherapie binnen het Melos Centrum voor Orthopedagogische Muziektherapie. Melos richt zich op kinderen en volwassenen met een autisme spectrum stoornis, kinderen en volwassenen met een verstandelijke of meervoudige beperking, dementerende ouderen en kinderen met een beperking in het speciaal onderwijs. Orthopedagogische muziektherapie is uitermate geschikt voor kinderen en volwassenen die moeilijk met hun omgeving kunnen communiceren. Voor ouders en begeleiders die zelf meer gebruik willen leren maken van de mogelijkheden die muziek biedt, heeft Melos een regelmatig aanbod van workshops en cursussen.

<http://www.muzeekspeciaal.com/>

Muziek brengt veel meer dan alleen plezier en ontspanning. Muziek is een uitstekend middel om contact te maken en te onderhouden, om persoonlijke groeiprocessen in gang te zetten en om kinderen (bij wie de ontwikkeling niet vanzelfsprekend verloopt) stimulansen te bieden op alle gebieden. Muziek Speciaal is sinds 2000 de overkoepelende naam voor alle activiteiten die tot doel hebben het muziekonderwijs in het speciaal onderwijs te promoten en te verbeteren. Muziek Speciaal richt zich op leerlingen met lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke en/of sociaal-emotionele problemen, leerkrachten en andere begeleiders die met deze kinderen (gaan) werken, docenten en consultants die competentiegericht werken met studenten en leerkrachten, muziekschooldocenten die zich willen specialiseren en ouders en andere belangstellenden.